

Záškolačstvo

Rozšírená porucha správania, tradičný a jeden z najbežnejších problémov na ZŠ (vo zvýšenej miere) a SŠ (graduje vo veku stredoškolského štúdia: 15-18 rokov),

Prejavuje sa úmyselným zameškávaním školského vyučovania, keď žiak z vlastnej vôle, zväčša bez vedomia rodičov (niekedy aj s ich vedomím), nechodí do školy (vyhýba sa školským povinnostiam), vymeškané hodiny nie sú ospravedlnené ani rodičmi ani lekármi,

Ide o rizikové správanie, ktoré býva často spojené s ďalšími rizikovými prejavmi správania (zneužívanie návykových látok, netolizmus, gamblig, detská kriminalita ...).

Záškolačstvo bez vedomia rodičov je určitou reakciou dieťaťa, ktoré nie je schopné situáciu riešiť inak ako únikom.

Kategórie záškolačstva

Kyriacou, 2004

- Právě záškolačstvo
- Záškolačstvo s klamaním rodičov
- Záškolačstvo s vedomím rodičov
- Úteky zo školy
- Odmietanie školy
- Neskorý príchod do školy

Príčiny záškolačstva

Príčiny vedúce k záškolačstvu môžu byť rôzne.

- Často neprimeraná forma riešenia situácií v rodine, škole, výchovných inštitúciách.
- Sklon k záškolačstvu mávajú najmä deti, ktoré:
 - ✓ Subjektívne sa cítia neúspešne,
 - ✓ Majú problémy so zaradením sa v skupine,
 - ✓ Prežívajú úzkosť a strach v prostredí, v ktorom sa pohybujú.
- Rizikové faktory týkajúce sa oblastí:
 - ✓ Spoločnosť
 - ✓ Osobnosť jedinca
 - ✓ Škola
 - ✓ Rodina
 - ✓ Vrstovnícke prostredie, miestna komunita.

Spoločnosť

Rizikové faktory

- Príležitosť k nelegálnej činnosti
- Negatívne vzory v okolí
- glorifikácia rizík a negatívneho správania v médiách
- nízka úroveň vzdelania
- nezamestnanosť

- prostredie ohrozené sociálnym vylúčením
- príslušnosť k menšinám (napr. rómska menšina)
- chudoba

Protektívne faktory

- kvalitná úroveň školy
- pozitívne vzory v spoločnosti
- pozitívne poslanstvo v médiách
- vytváranie príležitostí pre rozvoj kreativity mládeže
- jasné zákony týkajúce sa PŠD
- včasné podchytenie a práca s rizikovými rodinami v rámci prevencie

Osobnosť jedinca

Rizikové faktory

- hľadanie náhradného uspokojenia pri citovej deprivácii alebo pri neuspokojených základných psychických potrebách (potreba uznania, pozornosti, seberealizácie, bezpečia ...)
- volanie o pomoc v ťažkej akútnej situácii – dieťa v strese
- disharmonický vývin osobnosti (oploštená emocionalita, výraznejší egoizmus, nedostatočná sebakontrola a nedostatok vnútorných zábran), problémové správanie prerastá do porúch správania
- prejavy inej závažnej psychickej poruchy (napr. depresia, schizofrénia)
- experimenty s návykovými látkami
- rôzne formy rizikového správania

Protektívne faktory

- Rozvoj schopnosti dieťaťa
- Svedomitosť
- Extroverzia
- Citová stabilita

Škola

Rizikové faktory

- nezdravá klíma školy, prejavy šikanovania,
- nedostatočná príprava učiteľov, preťažovanie učiteľov,
- vysoký počet žiakov v triede,
- vysoké požiadavky na žiaka,
- nespravodlivé hodnotenie žiaka učiteľom,
- neadekvátne pedagogické pôsobenie,
- narušený vzťah s učiteľom, absencia vzťahu
- negatívny vzťah ku škole, neprispôsobenie sa školskému režimu
- dieťa nezrelé na školskú dochádzku
- strach z nesplnených školských povinností

- nezaujmem o školu, školskú prácu
- strach, úzkosť zo školy; strach zo skúšky, písomky
- povyšovanie žiaka s mimoriadnymi vedomosťami a schopnosťami

Protektívne faktory

- zdravá atmosféra školy a triedneho kolektívu,
- včasná systematická a efektívna špecifická primárna prevencia na podklade celoškolského prístupu k prevencii,
- pozitívny vzťah učiteľ - žiak ,
- podpora učiteľa, pozitívne hodnotenie,
- včasná diagnostika vzdelávacích ťažkostí a školskej neúspešnosti, náprava motivácie k učeniu,
- podpora sebavedomia s ohľadom na individualitu žiaka

Rodina

Rizikové faktory

- zanedbávajúca, príliš autoritatívna alebo príliš liberálna výchova,
- nejednotnosť výchovného pôsobenia,
- nezaujmem rodičov o dieťa (nedostatočná starostlivosť, nezaujmem o trávenie voľného času),
- nedostatočné osvojenie morálnych noriem u rodičov, sú nevhodným modelom,
- pozícia dieťaťa s problémovým správaním v rodine – častá rola obeťného baránka (problémy v správaní dieťaťa pomáhajú udržiavať rodinnú rovnováhu, iné problémy sa neriešia),
- zamestnanosť rodičov (pracovná vyťaženosť, zmennosť práce ...),
- neschopnosť a neochota motivovať dieťa ku vzdelaniu,
- nedostatočné právne povedomie o rodičovských povinnostiach,
- aktuálne zaťažujúca alebo krízová situácia v rodine (napr. rozvod, strata rodiča ...).

Protektívne faktory

- kvalitné a podnetné rodinné prostredie,
- zdravá atmosféra v rodine a dobré vzťahy,
- otvorená komunikácia,
- pomoc v obtiažnych situáciách a pozitívne vzťahy medzi rodičmi, rodičmi a deťmi,
- neautoritatívna podpora dieťaťa a prijímanie dieťaťa také, aké je,
- duchovná orientácia rodiny,
- včasné podchytenie problémov a využitie odbornej pomoci.

Vrstovnícke prostredie, miestna komunita

Rizikové faktory

- prostredie s hrozbou sociálneho vylúčenia
- partie s negatívnym cieľom činnosti, aktivít (experimenty s návykovými látkami, kriminálna činnosť ...)

- nedostatočná ponuka voľnočasových aktivít v komunite

Protektívne faktory

- kvalitná a pestrá ponuka voľnočasových aktivít v mimoškolskej činnosti, tiež v mieste bydliska
- pozitívne vzory vo vrstovníckom prostredí, peer prvky